

PRETEKLOST V ROKAH PRIHODNOSTI

70 LET CENTRA ZA KONSERVIRANJE
IN RESTAVRIRANJE

Arhiva Republike Slovenije

REŠEVANJE OŽGANEGA GRADIVA

Dokumenti so v škatli razvrščeni v mapah oziroma ovojih

Suho čiščenje

Nataša Petelin

Signatura: SI AS 1859, Sedmi korpus narodnoosvobodilne vojske in partizanskih odredov Jugoslavije

Naslov: Dokumenti Sedmega korpusa Narodnoosvobodilne vojske in partizanskih odredov Jugoslavije, 1943–1945

Količina: 8 arhivskih škatel

Gradivo Sedmega korpusa narodnoosvobodilne vojske in partizanskih odredov Jugoslavije (1943–1945), ki ga hrani Arhiv Republike Slovenije, je dragocen vir za raziskovanje narodnoosvobodilnega boja ter pomemben nosilec zgodovinskega spomina in slovenske nacionalne dediščine. Posledično je tudi eno izmed najbolj izposojanih v arhivski čitalnici. Gre za korespondenco z glavnim in divizijskimi štabi, za personalne popisne pole, različne evidence in drugo gradivo, ki je bilo med vojno skrito na neznani lokaciji v Kočevskem rogu in so ga zadnji trenutek s hitrim umikom še rešili pred popolnim požigom. Danes obsega 52 škatel oziroma 6 tekočih metrov gradiva.

Iz fonda so bili odbrani najbolj poškodovani dokumenti: osem arhivskih škatel nevezanega spisovnega gradiva in trije zvezki. V CKR jih kontinuirano restavriramo od leta 2012.

Zaradi izjemnih razmer, v katerih so dokumenti nastajali in bili hranjeni med vojno, je gradivo v slabem materialnem stanju. Uporaba vojnega, lesovinskega papirja z visoko vsebnostjo lignina povzroča hitro zakisanost in krhkost. Poleg tega so nekakovostni kopirni papirji (indigo) občutljivi na svetlobo in vlago. Neustrezna hramba v partizanskih tiskarnah, bunkerjih in skrivališčih je povzročila še mehanske poškodbe. Največjo dodatno škodo pa so povzročili ogenj in visoke temperature, zaradi katerih je papir ožgan, predvsem pa krhek in drobljiv. Takšno stanje otežuje uporabo gradiva in ogroža njegovo dolgoročno ohranitev.

Pri izbiri restavratorskega postopka je bilo treba upoštevati občutljivost papirja ter vodotopnost zapisov, hkrati pa smo želeli v največji možni meri ohraniti izvirni otip in avtentičnost gradiva. Presodili smo, da je najustreznejša izbira ročno dopolnjevanje manjkajočih delov in utrjevanje papirja na najbolj krhkih mestih – ožganinah.

Z dokumentov smo najprej suho očistili saje in površinske nečistoče. Zaradi krhkih listov je bila potrebna velika pazljivost, da ne bi med čiščenjem povzročili dodatnih poškodb papirja. Suho očiščene liste smo ročno restavrirali: poravnali zmečkanine in gube, zlepili raztrganine, manjkajoče dele dopolnili z japonskim papirjem primerne gramature, nato pa najobčutljivejše predele z obeh strani utrdili še s tankim japonskim papirjem in škrobnim lepilom, s čimer smo liste dodatno mehansko utrdili. Gradivo smo po končanem konservatorsko-restavratorskem posegu zaščitili z ovojem iz debelejšega trajno obstojnega papirja, ovito gradivo pa shranili nazaj v arhivsko škatlo.

S konservatorsko-restavratorskim posegom smo izboljšali materialno stanje gradiva in njegovo vsebino zopet naredili dostopno. A za dolgoročno ohranitev gradiva je ključna tudi skrbna in odgovorna uporaba. Pogosta ali neprimerna raba tako občutljivega gradiva bi namreč lahko hitro pripeljala do novih poškodb.

SALVAGING FIRE-DAMAGED MATERIAL

Documents saved from destruction in Kočevski rog are an important part of Slovenia's national heritage and an indispensable source for understanding and researching the national liberation struggle during World War II. Their poor state of preservation reflects the improvised wartime conditions in which they were created, including the use of low-quality wood-pulp and carbon (indigo) paper, as well as mechanical damage caused by improper storage and handling. Additional damage was caused by fire and high temperatures, which scorched the paper and made it fragile and brittle. During treatment, soot and surface impurities were first removed from the damaged paper, after which missing areas were manually filled in and the most fragile parts were reinforced.

This treatment enabled us to stabilize the damaged documents and restore access to their contents. However, frequent or improper handling of such sensitive paper records could quickly lead to further damage.

Dopolnjevanje manjkajočih delov na presvetlitveni mizi

Utrjevanje najbolj poškodovanih delov s tankim japonskim papirjem za povečanje mehanske odpornosti

Hramba gradiva v arhivskem skladišču